

Stor interesse for oppdrett av torsk!

Prosjektleder Jørgen Borthen, Nettverket "Sats på torsk 1999-2002", Stiftelsen Norsk Sjømatsenter

I 1999 har det vært store problemer med å skaffe nok torskeyngel til videre oppdrett. Av nettverkets medlemmer er det bare fem anlegg som har fått kjøpe yngel, og dette tilsier at en må satse nasjonalt for en kraftig utbygging av yngelproduksjon (figur 2).

Nettverket arrangerte et internasjonalt møte i november 1999. Møtet viste at en sannsynlig strategi blir at yngelproduksjon foregår to-tre ganger per år, med forskjøvet gyting, og at yngelen tas opp i tre-fire gram før den flyttes til annet anlegg på land som tar den videre til utsettingsstørrelse 100-300 gram for utsett i merd i sjøanlegg. Det vil nok utvikle seg ulike modeller avhengig av årstidssyklus og geografisk plassering. En vet nå at optimal temperatur er over 14 grader helt i starten av yngelens liv, mens den vokser godt ved 10-12 grader senere i livet.

Av de nye prosjektene skal nevnes ett i Troms i samarbeid med FoU miljøet i Tromsø, som vil satse på en intensiv produksjonsstrategi for torskeyngel framover. Lave produksjons-kostnader betinger imidlertid en produksjon på flere millioner yngel per år i ett og samme anlegg. Derfor er strategien å legge opp en utviklingsplan som skal føre til en produksjon i størrelsesorden 10-20 mill. torskeyngel årlig. Oppskaleringen vil skje gradvis i årene framover med følgende produksjonsmålsetning: 50.000-100 000 yngel i 2000, 1 mill. yngel innen 2002 og 20 mill. yngel innen 2005.

Et nytt, liknende anlegg planlegges i Møre og Romsdal, med produksjonsmål på flere hundre-tusen i år og over en million neste år.

I Sogn og Fjordane planlegges også et intensivt anlegg i nærheten av Florø. Dette anlegget vil også starte opp i 2000, og har planlagt en gradvis økning av kapasitet. I Tunsbergpollen i Sogn og Norsk Sjømatsenter er ansvarlig for det nasjonale torskenettverket, som ble etablert våren 1999. Arbeidsoppgavene er enkelt og greit følgende: Få fart på utviklingen av torskeoppdrett i Norge, både med utgangspunkt i produsert yngel og innfanget villfisk.

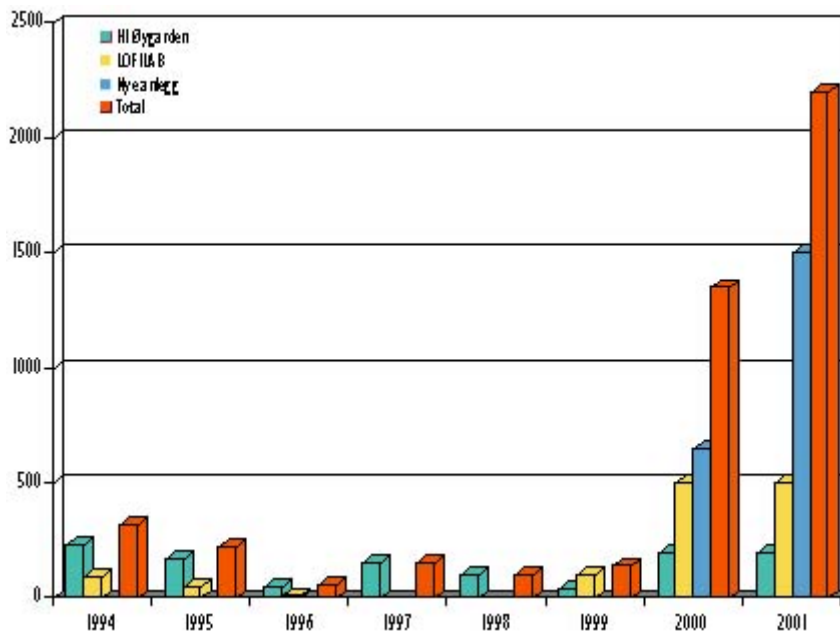
Det er helt naturlig at en vil se økende produksjon av oppdrettstorsk de neste årene, grunnet økt kunnskap og økte priser avspeilet av den negative utviklingen i bestanden av norsk-arktisk torsk. Allerede tidlig i 2000 er det tre eller fire nye torskeyngelanlegg som starter opp, i tillegg til de to som produserte i 1999.

Nettverket har som mål å oppnå et produksjonsmål på 1000 tonn årlig innen to år, og dette utgjør en tidobling i forhold til anslaget for 1999-produksjonen. En har nå systemer for yngelproduksjon i Europa som overført til torsk vil kunne gi titusener av tonn av ferdig torsk, med utgangspunkt i torskeyngel fra et enkelt yngelanlegg. Det er bare et tidsspørsmål før en i Norge kan videreutvikle slik teknologi utviklet for sea-bream også til torsk.

Samtidig blir det stadig klarere at marint oppdrett, særlig av yngel, er svært kunnskaps-krevende og med et bredt kunnskapsbehov. Dette stiller krav til sterk satsing på FoU, og mer spesialisert kunnskap i våre forskningsmiljøer. Nettverket har de fleste av våre større forskningssentre som medlemmer.

Det nasjonale nettverket "Sats på torsk 1999-2002" advarer imidlertid mot kortsiktig tenkning basert på lave kvoter for de neste årene. Det er viktig å planlegge for priser som kan være på et nivå som er noe lavere enn det vi har sett i 1999. Til dette trengs etter hvert kostnadseffektive systemer basert på produksjon og slaktning av store

kvanta.

Figur 2 Produksjon av torskelyngel de siste årene, samt nye produksjonsplaner i tusen yngel, inkludert de kjente utbyggingsplaner per januar 2000. Det er lagt inn ca 60 % av oppgitte produksjonsmål.

*Recent years production of cod fry, included planned development.
Numbers represent 60 % of estimated production.*

Tilskuddsproduktene i SND gjelder:

- Landsdekkende utviklingstilskudd (kun til myke investeringer i forbindelse med FoU-basert nyskaping)
- Distriktsutviklingstilskudd (til myke investeringer i DU-kommuner)
- Distriktsrettet investeringstilskudd (til «risikable» fysiske investeringer, maks 20 % i Hordaland)

Andre momenter

- Sum lån og tilskudd skal normalt ikke overstige 50 % av prosjektets kapitalbehov.
- Tilskudd til anvendt FoU skal ikke overstige 35 % av godkjente interne og eksterne kostnader
- Tilskudd til kompetanseheving etc. skal ikke overstige 50 % av godkjente eksterne kostnader
- Risikolån kan gis som pantelån eller gjeldsbrevslån (usikret).

Fjordane planlegges det også yngelproduksjon, i en poll som tidligere har vært brukt til torskproduksjon. Videre planlegges det et intensivt anlegg for marin yngel (inklusive torsk) knyttet til Kollsnesutbyggingen utenfor Bergen. Dette anlegget vil ikke komme i produksjon før neste år.

Hva er det offentliges rolle i finansieringen av anlegg/utstyr/metodeutvikling?

Staten har SND som viktigste virkemiddelapparat for anleggsfinansiering. Aktuelle låneprodukter omfatter landsdekkende risikolån (inklusive landsdekkende FoU-lån med ettergivelsesadgang) samt distriktsrettet risikolån i kommuner med DU-status (f.eks. i Hordaland gjelder dette Etne, Ølen, Kvinnherad, Indre Hardanger, Voss, Fedje, Masfjorden og Modalen). Lavrisikolån er lettere å få, men er kun aktuelt med god pant.

SND har også en rekke spesialvirkemidler og programmer (IFU/OFU, FORNY, FRAM etc.).

(Kilde: Rolf Sørland, SND Hordaland, observatør i styringsgruppe torsk).

Gjør gjerne tilskuddene betinget!

Som mange søkere har erfart, er det ikke alltid lett å vinne fram med søknader på risikofelt som særlig yngelproduksjon vil være. Delvis er grunnen stor risiko, delvis skyldes det for små rammer. Diskusjoner med enkeltmedlemmer i nettverket har gitt innspill på å bruke betingete tilskudd, dvs. at det skal tilbakebetales helt eller delvis ved suksess. Dette vil være lettere å håndtere overfor subsidieanklager i markedet, og vil også gjøre at SND-midlene kan få en mer effektiv og bredere anvendelse. Tilskuddene kan da også øke i beløp, da tilbakebetalte tilskudd kan "resirkuleres". Samfunnsøkonomisk oppnår en da en god gevinst.

Hva med lønnsomheten?

De oppdretterne som har solgt torsk de siste måneder, har vært fornøyd med 20 kr per kg for levendevekt fisk, hentet ved merd. Dette er en pris som gir opp mot 90 kr for skivet torsk av topp kvalitet til konsument. Det norske, høytbetalende torskemarkedet er imidlertid begrenset, og en må nok planlegge ut fra at torsk skal eksporteres både fersk og bearbeidet. Dette arbeidet er langsiktig, og nettverket har satt i gang prosjekter som skal analysere den beste markedsstrategi i oppstartfasen til en kommende

stornæring. Det er svært avgjørende å finne strategier som kan fungere i et samspill med villfisken, og at en sammen kan utvikle totalmarkedet både i forhold til produkter, geografi og sesong. Oppdrett vil ha store fordeler med helårig tilgang til forutbestemte kvanta, og vil tilby kvalitet tilpasset det kresne levendefiskmarkedet. Fisk fra oppdrett vil være tilnærmet kveisfri, noe som er viktig for en del områder i landet.

Samtidig er det klart at kostnadene vil synke mye når produksjonen øker. Per i dag er det, bortsett fra skala, i prinsippet et nokså likt kostnadsmonster i forhold til laks, en har imidlertid saktere vekst, men sparer kostnader til innfarging som laksen er avhengig av. Fôret er i dag noe dyrere, men også dette er et spørsmål om kvanta og videreutvikling.

Dersom en vil satse en del fra både offentlig og privat side på den avgjørende yngelproduksjonen, vil næringen utvikle seg raskt. Det satses nå stort i Skottland og Canada, og vi må passe på å være på høyde eller helst bedre enn konkurrentene. Per i dag har vi en del å ta igjen når det gjelder intensiv torskeyngelproduksjon, der en produserer plankton selv og kontrollerer de fleste ytre faktorer. Nettverkets oppgave

er å fungere som en brobygger for kunnskap, en stimulator for investorer og et billig instrument for samfunnets satsing på denne viktige marine oppdrettsarten, en art som markedet kjenner fra før.

Kilde: Karlsen, Ø. et al, FiskerHav, Særnr. 3 - 2000. Havforskningsinstituttet - www.imr.no